

Ο Τραγέλαφος του Φρουρίου και το θέατρο παραλόγου από την Αρχαιολογία...

του Χρίστου Μπελλέ

Το 992 μ.Χ. (επί Αυτοκράτορος, Βασιλείου Β΄ του Βουλγαροκτόνου) πιθανολογείται η ανέγερση του μεγάλου και σημαντικού **Φρουρίου της Χίου**, του αποκαλούμενου και «**Κάστρο**», από τη συνωνυμία των Γενοβέζων ευγενών κατακτητών Ζαχαρία (Zaccaria de Castro). Η ανέγερση τούτου του Φρουρίου θωράκισε το λιμάνι της πρωτεύουσας και αποτέλεσε ακρογωνιαίο λίθο της οικονομικο-κοινωνικής ανάπτυξης και ανάταξης του νησιού και την ανάδειξή του σε περίοπτη θέση στην κλίμακα των πλουσιότερων και σπουδαιότερων επαρχιών όχι μόνο του Αιγαίου, αλλά και του ακμάζοντος Βυζαντίου.

Ο Παπαρηγόπουλος συγκαταλέγει τη Χίο, το 10^ο αιώνα, μεταξύ των σημαντικότερων οικονομικών κέντρων της αυτοκρατορίας, σταθμό εισαγωγικού, εξαγωγικού και διαμετακομιστικού εμπορίου, λιμάνι ανεφοδιασμού πλοίων και καταφύγιό τους. Το γεγονός τούτο συνέβαλε, ώστε η ομώνυμη πρωτεύουσα του νησιού να ορισθεί **έδρα του Ναυτικού Θέματος του Αιγαίου Πελάγους** (Θέμα = Διοικητική Περιφέρεια). Τα Ναυτικά Θέματα – κατά Παπαρηγόπουλο – ήσαν τέσσερα και το εν λόγω θεωρούνταν όχι μόνο το σημαντικότερο από αυτά, αλλά και από τα σπουδαιότερα της Βυζαντινής επικράτειας. **Στο παραπάνω Θέμα υπάγονταν:** Χίος, Κυκλάδες, Λέσβος, Σάμος, Ικαρία, Λήμνος, Σκύρος, Ίμβρος, Τένεδος και όλες οι εκατέρωθεν του Ελλήσποντου περιοχές (μέρος της Θράκης, η Τρωάδα και τμήμα της Μικράς Ασίας μέχρι του Κυζίκου). Στα Ναυτικά Θέματα ναυπηγούνταν και εξοπλίζονταν με δικούς του πόρους τα πλοία του περιφερειακού στόλου.

Το αμυντικό σύστημα του νησιού τόσο της πρωτεύουσας, όσο και της υπαίθρου (Φρούριο, Καστέλια, Πύργοι, Βίγλες, Βιγλοστάσια), ήταν εφάμιλλο για πρωτεύουσες Θεμάτων, με διττό σκοπό: Την άμυνα απ' τον εχθρό και τη θωράκιση της οικονομικής ανάπτυξης.

Σε τούτο το Φρούριο κυμάτισαν ποικιλοεθνείς σημαίες και φλόμπουρα και υπήρξε ο αδυσώπητος κυματοθραύστης στη λαίλαπα των ποικιλώνυμων εχθρών-εραστών της μαστίχας είτε λέγονταν Ιταλοί (πόλεις-κράτη) είτε Τούρκοι, Πειρατές, Κουρσάροι κ.ά. Από το **1304-1329** το νησί κατέχουν οι Γενοβέζοι πατρίκιοι Ζαχαρία, από το **1329-1346** έχουμε την παλινόρθωση του Βυζαντίου και από το **1346-1566** την κυριαρχία των Γενοβέζων εμπόρων και εφοπλιστών Ιουστινιάνι (Giustiniani). Το **1433** σε ηλικία 22 χρόνων γίνεται φρούραρχος Χίου (Castellanus), ο Giovanni Giustiniani Longo, προσωπικός φίλος του μοιραίου Αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, τον οποίο έχρισε και Πρωτοστράτορα τις μέρες της Άλωσης. Το **1566** το νησί παραδίδεται αμαχητί στους Τούρκους, που κυριαρχούν μέχρι το **1912**, οπότε και περιέρχεται στην ελληνική επικράτεια.

Τον τελευταίο καιρό εξυφαίνεται μια ιστορική ύβρις, ένα ασύστολο ανοσιούργημα σε βάρος του φρουρίου, με την υπογραφή της Αρχαιολογίας Χίου, που οδηγεί σε συνειρμούς πως: «Κάτι σάπιο υπάρχει στο Βασίλειο της Δανιμαρκίας»: Θωρώντας το Φρούριο, από τη στεριά, αντικρίζεις ένα ζώνεκρο γίγαντα που, μαζί με τον πανδαμάτορα χρόνο, του ξεσκίζουν τα σπλάχνα και του πίνουν το αίμα ποικιλώνυμα δένδρα και θάμνοι (καπαριές, συκιές, ακακίες, τσικουδιές κ.ά), έναν πολύφημο «Ακρίτα» που ρέβει με σώμα κατάστιχτο από χαίνουσες και αιμάσσοιες πληγές (μισογκρεμισμένοι πυργίσκοι, πολεμίστρες, τοίχοι κλπ) και από την οπτική γωνία της θάλασσας ριγείς μπροστά σ' ένα ξυλάρμενο σκαρί που από το 1912 χτυπιέται ανελέητα από τους γνόφους και τις τρικυμίες της ανάλητης πολιτείας και των ποικιλώνυμων ανιστόρητων τοπικών αρχόντων.

Και ενώ συμβαίνουν όλα αυτά έρχεται άσμενη και καταϊδρωμένη η αρμόδια και υπεύθυνη γιατρός, η Αρχαιολογία, και μ' ένα «φάρμακο» σκανδαλώδους κόστους εκατομμυρίων Ευρώ που φέρει το βαρύγδουπο, μα ευήκοο όνομα: **«Αποκατάσταση και ανάδειξη χερσαίων τειχών Κάστρο Χίου – Βελτίωση της ελκυστικότητας των φυσικών και πολιτιστικών πόρων»** προσπαθεί να

ψιμυθιώσει ασύστολα, κακόγουστα και μη αναστρέψιμα τον πολύφημο μελλοθάνατο. Τούτο το γήτεμα αφορά στο αντισταθμικό σχιζοειδές στοκάρισμα-βάψιμο στο 80% της επιφανείας της ιστορικής θυμιανούσικης πέτρας και τη μετάλλαξή της σε καμβά δειγματολογίου αρμών.

Και τίθενται αμείλικτα τα ερωτήματα προς την «οτρηρά» προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Χίου (Φορέας υλοποίησης του έργου), κυρία **Όλγα Βάση**:

Ερώτημα 1°: Αλήθεια, Κυρία Προϊσταμένη, όταν το σπίτι σας είναι ετοιμόρροπο αυτό που προέχει είναι το βάψιμό του; Ποιοι επαΐοντες αποφάνθηκαν και σύνταξαν τη βαρυσήμαντη μελέτη και ποια η συμβολή της υπηρεσίας σας στην εν λόγω μελέτη; Μήπως με τα εν λόγω χρήματα των 2,5 εκατομμυρίων ευρώ προείχε η νεκρανάσταση του μεγάλου ασθενούς και όχι η άχαρη και άσκοπη ψιμυθιώσή του, στην οποία κλείνουν τα μάτια περιπαιχτικά τα χαλάσματα ;

Ερώτημα 2°: Κυρία Προϊσταμένη, αν και υποκλίνομαι στην εγνωσμένη πολυγνώσια και ευρυμάθειά σας, μήκατε ποτέ στη θαυματουργή βάσανο της σύνθεσης απόψεων με ντόπιους ιστορικούς που ανάλωσαν μια ζωή στο βωμό της ιστορίας και ιερότητας του Φρουρίου ή συναγωνίζεσθε τον Πάπα στο «αλάθητο»;

Ερώτημα 3°: Το Κάστρο είναι χτισμένο, κυρίως, με θυμιανούσικη πέτρα και στο πέρασμα των αιώνων ζωής συντηρήθηκε και επισκευάστηκε με επιμέλεια από τους κυρίαρχούς του. Με ποια λογική το «βάφετε άσπρο», αλλοιώνοντας μορφή, αισθητική και στρατηγική προσαρμοστικότητα στο περιβάλλον;

Ερώτημα 4°: Έχετε σκεφθεί ποτέ πως το εν λόγω αμυντικό σύστημα του νησιού, θα μπορούσε να αποτελέσει ένα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματά του, με ό,τι τούτο συνεπάγεται;

Κυρία Προϊσταμένη, ατενίζοντας τα «έργα και ημέρες» σας, αριστερά της Πόρτας MAGGIORE και έχοντας κατά νου τη συνολική εικόνα του Φρουρίου, με κάνατε να σκεφτώ κεραυνοβόλα το αλλόκοτο θερίο του Γούντι Άλεν: «Είχε κεφαλή λιονταριού και σώμα λιονταριού, αλλά δεν ήταν απ' το ίδιο λιοντάρι»!

Επειδή «δεν κατοικούμε μια χώρα, αλλά μια γλώσσα και μια Ιστορία», **επειδή** η Ιστορία είναι η συνείδησή μας, **επειδή** το φρούριο μας αποτελεί το σώμα που φυλακίζει εντός του ζωντανή τη ψυχή αυτών που επιγραμματικά ονομάζουμε προγόνους, **επειδή** δεν υπάρχει μεγαλύτερη κατάρρα και συνενοχή από το να συνηθίσεις το κτήνος εντός σου ντυμένος πυρακτωμένη και αιδήμονα σιωπή, **ας** αναλογιστούμε τι θα απογίνουμε χωρίς ψυχή, χωρίς συνείδηση. Η απάντηση αυτονόητη: Σακάτηδες! Ουτιδανοί! Η χλεύη των επιγενομένων, των παιδιών μας, δηλαδή...

